

# Prekenverkstedet



Den Norske  
Israelsmisjon

<https://www.israelsmisjonen.no/pv>

**Aposteldagen / 6. søndag i treenighetstiden – søndag 5. juli 2026**

Søndagens tekster: 1 Mos 12,1–4; Rom 1,1–7; Luk 5,1–11.

## Jesu disipler og fiskekulturen i Galileasjøen

### Til evangelieteksten fra Lukas 5

Simon (Peter) og Andreas kom fra fiskerbyen Betsaida, i naboriket mot nordøst, rett øst for der Jordanelven renner ut i Galileasjøen. Simon hadde åpenbart flyttet over grensen til Galilea og inn hos svigermor i fiskerlandsbyen Kapernaum og fått det som base. Kanskje Andreas hadde flyttet etter sin bror, siden de fortsatt fisket sammen (Mk 1,16–20). Tidlig kristen tradisjon sier at også Sebedeus-sønnene Jakob og Johannes kom fra Betsaida. Er det korrekt, har disse fire gutta kjent hverandre både fra barnsben og fra arbeidslag på sjøen. Både i Luk 5,10 og Joh 21,2 hører vi at de er ute på fangst sammen.

I Markus 1 møter vi Peter og Andreas med kastenot, som brukes på grunna nær bredden på dagtid. I dagens tekst er det tale om vertikale garn som settes på nattetid. Garnene var knyttet av lin og var godt synlige for fiskene. Derfor ble slike garn bare satt om natten: “Mester, vi har strevd hele natten og ikke fått noe.” Simon kaller Jesus for ‘Mester’, det er ikke hans første møte med profeten fra Nasaret – kfr Markus 1 og Joh 1,35–42.

Fra gammel tid var det vanlig med ett finmasket rektangulært garn. Etter hvert ble teknikken i Galileasjøen skjerpet til tre parallelle garn, som ble satt tett utenfor hverandre gjennom natten. Garnet i midten hadde middelstore masker (40 mm), dimensjonert for Petersfisk og karpe, mens de to ytre hadde romslige masker (120 mm) som fisken svømte igjennom, før den ble sittende fast i garnet i midten. De to ytre garnene sørget for at fisken ikke fikk snudd og kommet seg løs. Garnene var bundet sammen med en kort line med kork i overkant og en line med søkkestein i nedre kant. Garnene kunne være 30 m lange og settes i bue som åpnet seg innover mot stranden. For slik fangst kunne båten være 5–6 meter lang og ha et mannskap på fire.

Flere tekster taler om ‘garnene’ i flertall, det tyder på at det er tale om trippelgarn allerede på nytestamentlig tid. Jakob og Johannes “satt i båten og bømte garnene” (Mk 1,19); “De satt i

båten sammen med sin far Sebedeus og bøtte garnene” (Matt 4,21). Også i Luk 5,4-7 er det tale om garn i flertall.

Garnene var utstyrt med søkker slik at de ble stående vertikalt ned mot bunnen litt utenfor bredden. Fiskerne laget så støy og uro i vannet rett utenfor stranden for å skremme fiskene ned mot bunnen og ut mot garnene. Garnene ble satt flere ganger i løpet av en natt. Skulle garnet vare lenge, måtte det skylles godt og så henges opp til tørk når morgenen kom: “Fiskerne var gått ut av båtene og holdt på å skylle garnene.”

Å få stor fangst i et trippelgarn når dagslyset var kommet var egentlig ikke mulig – og her ble to båter fylt til randen. Båtlagene hadde bøtt og klargjort garnene for neste natts arbeid. Nå måtte de først lytte til Jesu undervisning fra båten, og deretter sette rene garn i sjøen igjen i fullt dagslys. Det aner meg at far Sebedeus rystet forarget på hodet over det idiotiske forslaget til landkrabben fra Nasaret oppe i høylandet.

Petersfisken er en tropisk fiskeart som ble importert til Galilea i oldtiden. I den kalde årstiden søkte den gjerne til bredden sør for Kapernaum, her kom det opp kilder med varmere og næringsrikt vann. Vinter og vår går Petersfisken i stim på vestsiden av sjøen, men på dagtid burde stimen ha oppdaget garnene og styrt unna. Fiskearten *tilapia* fikk tilnavnet Petersfisk etter at Peter fant mynten til tempelskatten i fiskens munn: “Gå ned til innsjøen og kast ut et snøre! Ta den første fisken du trekker opp, og når du åpner gapet på den, vil du finne en sølvmynt” (Matt 17,24–27).

### **Undervisning fra båten**

Lukas forteller om det som skjedde mellom rensing av garn og den underfulle fiskefangsten – at Jesus valgte å undervise folkemengden fra Peters båt litt ut fra bredden. Dette må ha vært tidlig på morgenen, det var tiden for å skylle og rense trippelgarnene: “Fiskerne var gått ut av båtene og holdt på å skylle garnene.” Så vi aner at Jesus trakk godt med tilhørere allerede i morgentimene. Han var allerede blitt kjent som predikant og profet med gaver fra Gud. Folkemengden kunne spørre: “Er ikke dette profeten Jesus fra Nasaret i Galilea?”

2 km sør for Kapernaum finner vi en halvsirkelformet bukt i naturlig amfi-form. Benediktineren Bargil Pixner kalte den Lignelsesbukta, han mente den passet svært godt til evangeliefortellingen. Sammen med familien min testet jeg akustikken i terrenget her våren 1991. Ekspedisjonskanoen vår ble sjøsatt for å ta en preken-prøve fra båt. Og med kanoen 15 m fra land kunne en vanlig stemme høres langt opp i amfiet.

### **Fiskere kalt til disipler**

Evangeliene beretter om båtlag som arbeidet tett sammen. Sebedeus med to fiskersønner og flere leiekarer kan ha hatt flere båter til disposisjon, en mindre til trippelgarn og en større til dragnet – og til dragnet måtte han ha nok et båtlag å samarbeide med. I en fiskerlandsby lærte de samarbeidets kunst – “dere bruker den ene båten min dette døgnet, og så jobber vi sammen med to båter i morgen.” Fiskerfamilier rådde også over garn av ulike slag. Og garnene måtte bøtes og suppleres – i beste fall holdt et garn gjennom to sesonger.

Var det tilfeldig at Jesus valgte seg ut minst fire fiskere i flokken av apostler? Fiskere måtte være sterke og hardføre. De måtte være gode svømmere og i stand til å dykke ned til 8–10 meters dyp. Vinterstid er vannet i innsjøen kaldt (ned til 14° C), og været er regnfullt. Oljehyrer eller våtdrakter fantes ikke. Fiskerne var vant med å jobbe våte og kalde natten igjennom.

Sommertemperaturen går opp til 45°. Noen av fiskerfamiliene kan ha opparbeidet seg immunitet mot malariafeberen som var relativt vanlig rundt Galileasjøen. Dét ville kreve mange generasjoners liv her, dvs. en genetisk kontinuitet med de som bodde her før landet ble jødisk. Med Andreas, Peter og Sebedeus-sønnene visste Jesus at han fikk disipler som kunne tåle en støyt og stå i motvind. Og han fikk fiskere som hadde lært å arbeide nært sammen med sine kolleger.

### **Arkeologisk aktualisering: 'Jesus-båten'**

Vinteren 1986 kom det lite regn. Galileasjøen ble tappet uvanlig langt ned. Utenfor fiskerbyen Magdala kom skjelettet av en gammel båt til syne, godt bevart i mudderet. Israelsk presse døpte den umiddelbart 'Jesus-båten' – som israelske turistguider sier det: "Den jøden alle forbinder med Genesaretsjøen, er Jesus fra Nasaret, og båtene hører jo med i fortellingene om ham." Båten er restaurert og har fått sitt eget museum. Den er snaut 9 m lang, 2.5 m bred, bevart i en høyde på 1.3 m, og treverket er datert til tiden rundt Jesu fødsel.

'Jesus-båten' kunne seiles med et trekantet seil eller bli rodd av fire roere med enkeltårer – med et mannskap på fem eller flere. Mk 1,20 forteller at Jakob og Johannes forlot far Sebedeus og leiefolkene hans – så Sebedeus sin båt hadde et mannskap på i hvert fall fem. Jesusbåten er relativt flatbunnet, og ville være svært utsatt når det kom kastevinder ned fra Golanhøydene. Det er ikke rart at disiplene kom i trøbbel når det kom storm og bølger – se Matt 14,24; Mk 6,48; Luk 8,23; Joh 6,18. En mosaikk fra Magdala fra 1. eller 2. årh viser en lignende båt.

Båten kalles i dag [The Ancient Boat](#).

### **Lesetekstene på Aposteldagen**

1 Mos 12 og Rom 1 tar oss inn i Guds kall av Abraham og Paulus sitt apostelkall. Begge fikk høre Guds røst. En røst som endret deres liv, slik Peters liv ble endret etter disippelkallet og fiskefangsten.

### **Tanker til prekenen**

"Gå fra meg, Herre, for jeg er en syndig mann!" Med fiskefangsten får Peter et møte med guddommelig kraft, predikanten fra Nasaret viser seg som en Guds profet. Dét viser Peter hvem han selv er. Peters møte med Jesus minner oss om Jesajas møte med Gud i tempelet: "Det er ute med meg. For jeg er en mann med urene lepper, og jeg bor i et folk med urene lepper, og mine øyne har sett kongen, hærskares Herre!" (Jes 6,5)

Et møte med Guds kraft viser deg Guds storhet og at du selv er av et helt annet kaliber. Men nettopp den som i møte med Gud ser sin litenhet kan Gud ta i sin tjeneste. Jesaja ble møtt: "Se, gloen fra Guds alter har rørt ved leppene dine. Din skyld er tatt bort, og din synd er sonet." Deretter fikk han høre Herrens røst: "Hvem skal jeg sende, og hvem vil gå for oss?" Også du kan bringes dit at du sier som Jesaja, "Se her er jeg! Send meg!" Peter sier, "Gå fra meg, Herre, for jeg er en syndig mann!" Men akkurat denne fiskeren, som forsto hvem han var, ble kalt av Gud til menneskefisker.

### **Aktuelle salmer**

- Jesus her er jeg, send meg! (A. Børud)
- 697 Der det nye livet lever

- 699 Hører du den hemmelige sangen
- 695 Rop det ut med hjertets jubel
- 691 Din rikssak

**Torleif Elgvin**

Professor emeritus

[telgvin@gmail.com](mailto:telgvin@gmail.com)